

חשיבות הפעילות מחוץ לבית הספר לפיתוח חוסן חינוכי בקרב

בני נוער בסיכון

התקציר מבוסס על סמך :

Peck, S.C., Roeser, R.W., Zarett, N., & Eccles, J.S. (2008). Exploring the role of extracurricular activity quantity and quality in the educational resilience of vulnerable adolescents: Variable and pattern-centered approaches. *Journal of Social Issues*, 64 (1), 135-155.

מחקרים שונים מראים, כי מעורבות בפעילויות חיוביות מחוץ לבית הספר היא אחד הגורמים החשובים להצלחת הילד בבית הספר, גם בטווח הקצר וגם בטווח הארוך, במיוחד כשמדובר בילדים בסיכון. המאמר, שממשיך מחקרים קודמים בנושא, מתבסס על הגישה הכוללנית להתפתחות הילד. המחקר נשען על המונח "חוסן חינוכי", שמתבטא בהישגים לימודיים וחינוכיים בלתי צפויים בקרב בני נוער בסיכון. המטרה של החוקרים הייתה להבין מהם המאפיינים העיקריים של פעילות מחוץ לבית הספר שגורמים לפיתוחו של חוסן חינוכי.

במחקר הקודם החוקרים מצאו, כי לבני הנוער בסיכון, שהיו מעורבים בפעילות חיובית בכיתה י"א, לפחות פעם בשבוע, היה הסיכוי לסיים בית הספר ולהמשיך לקולג' גבוה פי 2 מאשר לשאר בני הנוער בסיכון. במחקר הנוכחי נבדק מגוון רחב יותר של פעילויות חיוביות וגם נעשתה הבחנה בין סוגים שונים של פעילות. חשוב לציין, כי המחקר כלל בקרה כדי למנוע השפעתם של גורמי רקע שונים. בין סוגי הפעילות שנבדקו היו: ספורט, קריאה, עבודה בבית, חוגי מוזיקה ושירה, פגישות עם חברים, מועדוני בית הספר, התנדבות, עבודה בתשלום ואחרים.

המחקר הראה, כי אחוז המתקבלים לקולג' היה גבוה באופן משמעותי בקרב בני נוער בסיכון שעסקו בכיתה י"א בפעילות שהייתה קשורה למועדוני בית הספר ולספורט מאורגן יחד, או שעסקו בספורט מאורגן ובהתנדבות יחד (83% ו-79% לעומת 56% - הממוצע של הילדים בסיכון שהתקבלו לקולג'). בקרב הילדים בסיכון שהתאפיינו בשתי צורות אלה של פעילות, הסיכוי להתקבל לקולג' אפילו קצת עלה על רמת הסיכוי בקרב ילדים שאינם בסיכון (77%). לעומת זאת, בקרב הילדים בסיכון שהיו עסוקים בעבודה בתשלום או בצפייה בטלוויזיה, הסיכוי לפיתוח חוסן חינוכי והמשך ללימודים בקולג' היה נמוך (45% ו-28%). מעניין לציין, כי מעורבות רק בפעילות על בסיס הבית ספרי הייתה פחות קשורה לפיתוח חוסן חינוכי מאשר צורות הפעילות שצוינו לעיל.

המחקר מדגיש, אפוא, את החשיבות לא רק של ההיבט הכמותי - כמות הזמן המוקדש לפעילות החיובית, אלא את ההיבט האיכותי: סוגי הפעילות שבהם עוסקים ילדים בסיכון. כפי שראינו, צורות פעילות מסוימות הביאו לתוצאות חינוכיות ולימודיות טובות יותר, גם כאשר צורות פעילות אחרות היו יותר ממושכות. בין המאפיינים החשובים במיוחד של פעילות המביאה להשפעה חיובית על התפתחות הילדים ניתן למנות:

▪ קיום ארגון ומסגרת.

- תמיכה בפיתוח נורמות חברתיות חיוביות.
 - מתן אפשרות להקניית מיומנויות חיוניות ללימודים בבית הספר.
 - קיום אוטונומיה מסוימת במהלך הפעילות.
 - פיתוח יחסי חונך-חניך לפרק זמן ממושך.
 - מחויבות כללית לחינוך.
- קיומם של מאפיינים אלה בפעילות שבה עוסקים בני נוער בסיכון מביא לסיכוי גדול באופן משמעותי לפיתוח חוסן חינוכי.